

GEWOON ANDERS

• LANDELIJKE VERENIGING CENTRAAL WONEN • JULI 2018

Transformative cities, **Transformerende steden**

Pioniers van de jaren 70

- Onzichtbare geldstromen
- Oprichten wooncoöperatie
- Woestijnhuis LINQ

**Commune, Woongroep
en Centraal Wonen,
*diversiteit en 'gelijkgezindheid'***

INHOUD

- 02 **Commune, Woongroep en Centraal Wonen, diversiteit en ,gelijkgezindheid'**
- 06 **Column: openstaande vacature: ,Kabouters'**
- 07 **Pioniers van de jaren 70, bureau STUT Consult**
- 08 **Transformative cities, transformerende steden**
- 10 **Gehoord Gezien Gelezen**
- 12 **Onzichtbare geldstromen in woongroepen**
- 13 **Transformatie kazerne tot woongemeenschap**

colofon

,Gewoon Anders' is het blad van de Landelijke Vereniging Centraal Wonen (LVCW)

Abonnementen en losse nummers

Zie info achterflap
Voor een proefnummer mail naar info@lvcw.nl

Redactieadres

Oosterweg 2c
1968 KN Heemskerk

Redactie

Anna Dijkhuis
Heleen Toet
Flip Krabbendam
Co Aaij

Foto's voorpagina

Demonstratie in 'Fearless city' Barcelona

Vormgeving

Co Aaij

Druk

Drukkerij Pasklaar te Sittard

Commune, Woongroep en Centraal Wonen, diversiteit en 'gelijkgezindheid'

Centraal Wonen 'begon' eind jaren zestig, de tweede Communebeweging een paar jaar eerder, denk bijvoorbeeld aan de politieke Berlijnse Kommune I en II. Dat is een halve eeuw geleden en in die periode is heel wat ervaring opgedaan met groeps-wonen en met Centraal Wonen.

Het is een van de redenen waarom wij in 2016 en 2017 als GA-redactie op bezoek gingen bij Centraal Wonen projecten van het eerste uur. Wij willen weten hoe het daar reilt en zeilt, wat er veranderd is, of nieuwe 'lichtingen' Centraal Woners andere ideeën hebben over de gemeenschappelijkheid en in hoeverre daar ruimte voor is.

We weten wel dat er al heel wat is veranderd. In een onderzoek eind jaren tachtig naar woongroepen in Rotterdam bleek bijvoorbeeld dat in de meeste woongroepen (er waren ook Centraal Wonen clusters bij) bewoners voor meer privé ruimte kiezen: woon-, slaap-, werkruimte en liefst ook nog plusruimte' en minder woonfuncties zoals keuken, douche en w.c. willen delen. *) Het was de tijd van krantenkoppen als 'De commune is dood, leve de woongroep'.

De verschillen tussen communes - later woongroepen - en Centraal Wonen zijn vervaagd.

Volgens het Centraal Wonen model is iedereen in principe welkom

Een belangrijk verschil blijft de schaal. Centraal Wonen groepen zijn (vaak veel) groter. Dat betekent dat er meer ruimte is voor diversiteit. Initiatiefgroepen van Centraal Wonen hebben altijd voor een gevarieerde bewonerssamenstelling gekozen, naar leeftijd, gezinssamenstelling, inkomens- en opleidingsniveau én naar culturele herkomst. Iedereen die kiest voor wonen met gemeenschappelijkheid volgens het Centraal Wonen model is in principe welkom.

Communes ontstonden juist vanuit gemeenschappelijke politieke idealen en overeenkomsten op leefstijl niveau. (activisme, veel gemeenschappelijk/weinig privé en vaak vrije relaties, weinig regels)

Diversiteit is een thema dat vanuit de politiek en de journalistiek recent veel aandacht krijgt. daarbij wordt verwezen naar recente onderzoekresultaten. Het gaat daarbij over de kwaliteit van sociale relaties, sociale samenhang en gevoelens van verbondenheid. Bij 'te veel' diversiteit zouden die onder druk komen te staan.

In woongroepen en zeker in Centraal Wonen projecten is heel wat ervaring opgedaan met diversiteit. Wat blijkt is dat er grenzen zijn aan de mate van diversiteit waarmee een groep mensen soepel kan 'dealen'. Illustratief is misschien dat leden van een nieuwe CW initiatiefgroep zich kortgeleden tijdens een oriënterend gesprek duidelijk uitsprak vóór een zekere mate van 'gelijkgezindheid'. Interessant is ook wat 'sociale duurzaamheid' wordt genoemd. Wat is de gemiddelde levensduur en wat 'bepaalt' de overlevingskansen van de verschillende varianten van gemeenschappelijk wonen?

Atlantis: een in meerdere opzichten duurzame commune

Toevallig hoorde ik via een TV programma iets over Atlantis, een in 1970 opgerichte commune die bijna een halve eeuw bestaat. De groep begon met een aantal 'gelijkgezinde' mensen, startte als stedelijke, politieke en therapeutische (self help) commune en vertrok na vier jaar Londen naar een Iers eiland. Daar bleef de groep tien jaar, om in 1987 haar voorlopig definitieve plek te vinden in Colombia. Het betekende een radicaal afscheid van de westerse samenleving, de verzorgingsstaat en een bewuste keuze voor wonen in een 'derde wereld' land. Een cultuuromslag, een nadrukkelijke accentverschuiving met als motto: terug naar de manier van samenleven van 'native'

stammen, voordat deze door het 'westerse puritanisme werden geïnfecteerd'. Basisuitgangspunten, kenmerkend voor veel communes van die tijd, waren dan ook: vrije seksuele relaties, zo min mogelijk regels en veel vrijheid.

De groep zocht en vond de locatie in de bergen van de Andes. Nog altijd worden de communeleden geïnspireerd door een diepe aversie tegen de westerse, materialistische levensstijl en willen zij het (neo) liberalisme en de daarbij behorende 'me first.... state of mind' onderkennen, begrijpen en bestrijden. Nog altijd ook politiek betrokken.

“

....een gemeenschappelijke aversie tegen de westerse, materialistische levensstijl

Ook op het gebied van self help en primal scream therapie is de groep nog actief. Wat betreft de overgang naar een 'native' levensstijl: je kunt wel zeggen dat het de groep is gelukt. Zowel op fysiek gebied als sociaal-cultureel.

Atlantis heeft zich ontwikkeld tot een '100% vegetarische plattelands commune die grotendeels zelfvoorzienend' is. Op de 35 ha grond (bos, bouwland, weide én een rivier) wordt met succes duurzame landbouw beoefend. Ook melk en eieren komen van eigen productie. Alleen olie en zout worden gekocht. Van de leden wordt bereidheid tot fysieke inspanning verwacht, ook van de kinderen. De bewoners hebben afstand gedaan van westerse luxe, westerse comfort en geavanceerde westerse technologie, óók op medisch gebied. Wel is er een moderne, westerse *medical kit* en beschikt de groep over actuele medische kennis, waarmee ook buiten de commune hulp kan worden geboden. De lokale bevolking maakt er regelmatig gebruik van.

Atlantis bezoeken betekent een flinke reis maken, die voor een groot deel te voet moet worden afgelegd, want de commune ligt op bijna tien uur afstand van de bewoonde wereld. Als de geasfalteerde weg ophoudt is het eerst nog vijf uur met een bus en dan, afhankelijk van je tempo, tussen de drie en vijf uur lopen. Omhoog. Met bagage.

Atlantis: bijna alle ruimte is gemeenschappelijk

Eén van de kinderen die in de commune zijn opgegroeid en nu als jonge vrouw in Bogota woont treedt op als gids voor Floortje Dessing en cameramensen.**)

Jenny James, initiatiefneemster van het eerste uur en inmiddels begin zeventig, ontvangt de bezoekers.

Zij laat de grotendeels zelf gebouwde woon- en andere gebruiksruiden zien. Vrijwel alle ruimte is communaal, dus bestemd voor gemeenschappelijk gebruik.

Toen ze eind jaren tachtig begonnen met het bouwen van een huis hadden de 'locals niet veel fiducia in de gringos' vertelt Jenny. Inmiddels is er een relatie van vertrouwen en wederzijds respect.

Het leven in de commune vertoont veel overeenkomst met het leven van de lokale bevolking, maar er zijn ook wezenlijke verschillen. In Atlantis wordt geen vlees gegeten en landbouw en veeteelt wordt 'ecologisch verantwoord' bedreven. Zelfvoorzienend zijn, met aandacht voor 'environmental protection', daar gaat het immers om. Ook de vrije relaties zijn een stukje westerse, zeventiger jaren cultuur.

De groep kreeg al in een vroeg stadium te maken met de in het afgelegen, bergachtige gebied van de opererende FARC. Dat is lang betrekkelijk probleemloos geweest. De verhouding was rustig en ook de communeleden zochten tot voor kort liever steun bij de FARC dan bij de lokale politie als er serieuze problemen waren met bijvoorbeeld berovingen. De kans dat er iets aan werd gedaan was dan groter.

'Common rooms' voor privé gebruik en creatieve oplossingen voor basis woonfuncties

Behalve de gemeenschappelijke ruimte en voorzieningen zijn er ook zogenaamde 'common rooms', kleine, in het begin minimaal uitgeruste ruimtes, een soort van 'boxen', waar pas later ramen in zijn aangebracht. Iedereen kan van zo'n 'common room' privé gebruik maken. Jenny gaat er dagelijks een tijdje rusten: 'een heerlijke plek..... om het licht te zien worden', die haar 'bruisend van energie' maakt.

'Working on the compost'

Basis woonfuncties zijn creatief en ecologisch verantwoord geregeld: voor de w.c.'s is een oplossing ontwikkeld die voldoet aan milieu eisen en zeer goed werkt. De basis is een emmer zand plus marmotten 'working on the compost'. En is er een constructie gemaakt, waarbij een muilddier rondjes loopt en zo landbouw en veeteeltproducten verwerkt; dat is onvermijdelijk als je wilt voorkomen dat mensen heel lang achter elkaar dezelfde handeling moeten uitvoeren.

Zo min mogelijk regels, veel vrijheid, ook voor de kinderen

De educatie verliep vooral via het uitvoeren van praktische taken op het land en bij de boerderij. 'De kinderen leefden in 'complete physical freedom'. Ze gingen alleen naar school als ze dat wilden'. De creativiteit die zo ontstaat is 'amazing', zegt Jenny. Jarenlang organiseerde de groep het Groene Theater, waarmee ze optraden in de omgeving. De kinderen waren de belangrijkste uitvoerenden. Dat de kinderen die in de commune opgroeiden toch allemaal vrij hoog zijn opgeleid komt ook doordat hun ouders en andere volwassenen bijna allemaal hoog opgeleid zijn. De dochter die Floortje vergezelt vertelt dat ze later zonder veel problemen een soort van middelbare school

diploma heeft behaald, waarmee ze ook naar de universiteit kan. De meeste 'communekinderen' zijn, toen zij volwassen waren, naar Europa (terug)gegaan of wonen nu in de stad (Bogota).

Sociale duurzaamheid

In de begintijd was de Atlantisgroep groter en waren de volwassen leden in de kracht van hun leven; het werken op het land ging gemakkelijker. Ook omdat er toen vaker (meestal westerse) bezoekers voor langere of kortere tijd meedraaiden.

Er wonen nu zes volwassen - de meeste wat ouder - communeleden en twee kinderen. De groep is afhankelijker geworden van hulp van buiten. Nieuwe leden zijn welkom, 'als ze bereid zijn een fysieke bijdrage te leveren' en voor deze levenswijze kiezen.

Atlantis heeft een halve eeuw als 'echte' commune overleefd. De oorspronkelijke idealen zijn in de praktijk gebracht. De 'gelijkgezindheid' en het flexibel vasthouden aan de basis doelstellingen van Atlantis zal daarbij een belangrijke rol hebben gespeeld. Vaak speelt in sociaal duurzame communes en andere soorten groepen de aanwezigheid van een charismatische initiatiefnemer hierbij een rol. Of dat ook hier speelt of heeft gespeeld is moeilijk te zeggen. Wel mag je aannemen dat Jenny James een van de (sleutel) perso-

nen is die voor continuïteit hebben gezorgd.

De kinderen - die goede herinneringen hebben aan hun kindertijd en er regelmatig komen, vertelde de dochter van Jenny - kiezen (echter) niet voor deze manier van leven.

Nog altijd is veruit het grootste deel van de ruimte bestemd voor gemeenschappelijk gebruik.

De meeste westerse communes zijn veranderd in of opgevolgd door woongroepen. De verhouding privéruimte - gemeenschappelijke ruimte heeft veel overeenkomst met Centraal Wonen.

De meeste westerse communes zijn veranderd in of opgevolgd door woongroepen

Centraal Wonen heeft van het begin af een aantal specifieke, extra doelstellingen in vergelijking met communes en later woongroepen. Het gaat er bijvoorbeeld ook om invloed uit te oefenen op het woningbouwbeleid, het toewijzingsbeleid en om zeggenschap over het beheer. Niet (alleen) door activisme, maar door structureel overleg met beleid en bouwwereld. Dat vergroot de kansen op continuïteit. Het adagium 'geen of zo weinig mogelijk regels' - een commune ideaal - is veranderd in duidelijke statuten en gezamenlijk opgestelde huishoudelijke reglementen.

Het is de bedoeling dat meerdere 'generaties' door een Centraal Wonen gebouw kunnen stromen. Zo ontstaat

een nieuw aanbod op de woningmarkt. Dat vereist nogal wat organisatie, juridische status, afspraken met zgn. andere actoren (corporaties, gemeente, banken) e.d. Dus wél regels, huurcontracten en wat dies mee zij.

Centraal Wonen is van het begin af aan gebaseerd op het uitgangspunt dat het een nieuwe manier van wonen biedt, waarbij bewoners woonruimte en voorzieningen delen en zelf beheren. Dat iedereen die daar belangstelling voor heeft welkom is. Inmiddels is in veel projecten ervaring opgedaan met diversiteit en is het inzicht ontstaan dat een zekere mate van overeenkomst in leefstijl het organiseren van gemeenschappelijke activiteiten, zoals regelmatig samen eten, eenvoudiger kan maken. Zo hebben zich in de Rotterdamse Banier binnen het project verschillende eetgroepen met eigen 'eetstijlen' ontwikkeld. Dat kan in dit project vrij gemakkelijk omdat de clusterruimten voor alle bewoners binnendoor bereikbaar zijn. Hier zijn eetgroepen georganiseerd op basis van voeding (vegetarisch e.d.), eten met jonge kinderen (vroeg) of juist later (culinair).

We eten goed

Regels, duidelijke afspraken en structureel overleg, ook met externe 'actoren' én creatief omgaan met culturele diversiteit op projectniveau en 'gelijkgezindheid' op cluster en groepsniveau: het zijn gunstige voorwaarden voor sociale continuïteit.

AD

**) Groepswonen van binnen, 1989, Woongroepenwinkel Rotterdam*

****) Floortje Dessing, Op reis naar het einde van de wereld, BNN 11-01-20018; voor meer informatie: www.ic.org/directory/atlantis...*

CW 'De Banier' in Rotterdam

Kim Verheugen

COLUMN

Openstaande vacature: *kabouters*

Het is ook hier een feit: Goede kabouters zijn ook in de Wonenwii maar moeilijk te vinden. Ik ben een meisje van de Franse slag, van delegeren. Het huishouden is noodzakelijk kwaad en er zijn zoveel andere dingen te doen die leuk zijn.

Helaas heb ik de VVK op mijn dak gekregen. De vakbond voor kabouters heeft mij in een aangetekende brief laten weten dat ik geen gebruik meer mag maken van de diensten van kabouters. Ik zou ze stelselmatig te veel werk geven en de verdiensten waren ook niet om over naar huis te schrijven. Twee volle manden met was - de kledingkasten waren een maand geleden al leeg -, de vaat van drie dagen en een stapel oud papier waar menig brandweerman een rolberoerte van krijgt.

Vandaag is de eerste dag dat het zonnetje de temperatuur laat stijgen tot dubbele cijfers. Rokjes dag is al geweest, maar van één zomerse dag worden die melkflessen van mij niet bruin. Eigenlijk zou ik nu wat nuttigs moeten doen, maar ik kom niet verder dan de gang. Ik weet dat als ik de kast, waar de stofzuiger staat, open doe, ik de hele inhoud van de kast over me heen krijg. Het is beter om die deur even gesloten te laten. Maanden geleden heb ik die kabouters al gevraagd om die kast een keer aan te pakken, maar die luie donders zijn er nog niet aan begonnen.

Om maar niet geconfronteerd te worden met wat die kabouters laten liggen, doe ik een rondje tuin. Maar liefst twee burens staan al een tijd in de tuin, met de kont omhoog. Of ze nu onkruid aan het wieden zijn of dat ze de bloembollen de grond uitkletsen, daar ben ik nog niet over uit. IJverig wordt er hier en daar toch wat onkruid weggehaald en buurman J. zet alweer het begin in van 'daar aan dat kleine café aan de haven'. Ook hij heeft geen kabouters merk ik op. Ik zie ze in ieder geval niet lopen.

Al sinds een aantal jaren ben ik ook lid van de werkgroep werving en intake. Hoewel er bij ons weinig verloop is, willen we toch een goede kandidatenlijst paraat hebben voor als er een huis vrij komt. Op infomomenten, die doorgaans altijd heel gezellig zijn, geven we de nodige informatie over de woningen en hoe het leven is binnen centraal wonen. Blijkbaar let ik zelf ook niet zo goed op, want we vragen nooit naar de kabouters. Het zou zo fijn zijn als die nieuwe kandidaten ook wat frisse en welwillende kabouters zouden meenemen.

Die van mij zijn al zo ver dat ze chronisch werk weigeren. Er is niets meer mee te beginnen. Ze worden zelfs brutaal. Laten een briefje achter met 'doe het zelf maar' erop. Nog erger is eigenlijk dat mijn puber de recalcitrante opmerkingen van die kabouters over gaat nemen. 'Mam... óf je geeft me geld voor nieuwe kleren, óf je strijkt de was een keer.' Helemaal mooi: die denkt dat ik vatbaar ben voor chantagepraktijken. Helaas komt ook hij niet op het idee om die wasmand zelf eens weg te werken. Dus wat nieuwe kabouters erbij krijgen zou fijn zijn. Kunnen wij fijn kletsen met de nieuwe kandidaten!

Op een infomoment geven we aan dat we op zoek zijn naar actieve leden die het leuk vinden om samen wat te doen, waaronder bijvoorbeeld de schoonmaak. Zonder schaamte vertellen we dat de schoonmaak van de gezamenlijke ruimtes noodzakelijk is, maar ook leuk. Helaas bij mij staken rond die tijd de kabouters, want ik heb er nog nooit één aan het werk gezien. Ik moet natuurlijk mijn reputatie in stand houden en hou de kandidaten dan ook voor dat we zelfredzaam zijn en het meeste werk samen doen. Dat mijn eigen huishouden intussen een drama aan het worden is dat vertel ik er niet bij, want ik moet de schijn toch hoog houden. Kim is iemand die alle ballen in de lucht kan houden en zolang je niet onder het tapijt kijkt zie je ook geen stof. Hoewel ik bijzonder graag gebruik maak van een kabouter of twee, hoeft niemand dat natuurlijk te weten hè. Zouden die mensen die daar in dat kleine café aan de haven echt zo tevree zijn? Of hebben ze iets waarmee ze die kabouters aan het werk kunnen houden?

Pioniers van de jaren 70

Adviesbureau STUT Consult

In de jaren 70, tijden van verandering, kwam er ook behoefte aan een andere manier van wonen: samen wonen en voorzieningen delen, samen doen wat samen kan.

Nog eerder, bijna vijftig jaar geleden, stapte een huisvrouw, Lies van den Donk - Dooremaal, naar een krant met de oproep: wie ontwerpt er een 'wooneenheid met centrale keuken, eetzaal, een centrale wasserij, een kinderkresj, studieruimte, gemeenschappelijk te gebruiken logeerkamers en daaromheen of daarboven eigen kleine wooneenheden voor elk gezin? Dat resulteerde uiteindelijk in 'Centraal Wonen'.

STUT Consult

In Nijmegen is eind jaren 70 iets nieuws ontwikkeld, een nieuwe vorm van wonen, namelijk het concept van de 'woonvereniging'. Dit gebeurde door leden van de Vereniging Leef- Wonen Werkgemeenschappen samen met de toenmalige notaris mr. Guus Rieter. De woonvereniging werd juridisch eigenaar en tevens administratief beheerder.

Dit concept opende de mogelijkheid om met weinig of geen eigen geld een pand te kopen om samen in te wonen. In de 80er jaren heeft het fenomeen 'woonvereniging' in Nijmegen een grote vlucht genomen, o.a. door de werkzaamheden van de toen opgerichte stichting Stut, een bundeling van mensen die het leuk vonden panden aan te kopen, mensen die wisten hoe die panden te verbouwen (met veel zelfwerkzaamheid) en mensen die zorgden voor financieringen en voor juridische onderbouwing.

Roeland Slagmolen van Stut: 'Dat is tot 1996 vrijwilligerswerk geweest. Toen kwamen er zoveel vragen om ondersteuning op ons af vanuit andere delen van het land dat we besloten om op commerciële basis het adviesbureau STUT Consult te starten. Daarmee zijn sindsdien door het hele land talloze woonverenigingen begeleid bij aankoop, opzet en financiering.'. In verband met de huidige mogelijkheid van zelfbeheer sinds de nieuwe Woningwet (2015) vroeg ik (HT) aan Roeland of het niet eenvoudiger was en sneller zou gaan als je van een (huurders) woongroep een woonvereniging

zou maken in plaats van een wooncoöperatie?

RS: 'De discussie over coöperatieve vereniging of woonvereniging speelt ook in de expert-groepen van Platform 31. Wij staan ook op het standpunt dat het onzin is om een nieuwe titel aan een reeds goed uitgekristalliseerde rechtsvorm te geven. Daarbij komt dat de coöperatievorm altijd riekt naar een bedrijf, en dat past niet goed bij gezamenlijk eigendom van woonruimte. De opzet van Adri Duijvensteijn (*die leidde naar de nieuwe Woningwet HT*) - naar een wooncoöperatie/ coöperatieve vereniging was overigens vooral bedoeld om delen van het bezit van wooncorporaties, de sociale huurwoningen, over te hevelen naar huurdersgroepen die graag meer zelfbeheer wensden. Dat past misschien nog wel voor Centraal Wonen groepen, maar het gaat dan om een heel andere doelgroep dan de lideigenaren waarvoor de woonvereniging een prima rechtsvorm is gebleken.

De problemen spitsen zich toe op financiering en zorgplicht eisen

De problemen waar zowel de wooncoöperaties als de woonverenigingen tegenaan lopen spitsen zich echter de laatste tijd vooral toe op de financiering en de zorgplicht eisen waaraan de banken daarbij moeten voldoen. Dat is voor beide opties een lastig terrein. Wij zijn druk in overleg met banken om dat

in elk geval voor de woonverenigingen voor mekaar te krijgen en dat is geen gemakkelijke zaak'.

Nieuwsbrief 2017

Deze nieuwsbrief van STUT Consult staat boordevol actuele informatie. Niet alleen van belang voor woonverenigingen maar ook voor alle groepen die woonruimten delen en een bewonersvereniging of wooncoöperatie vormen.

Het gaat o.a. over:

- de maximale kredietverlening van banken, die waarschijnlijk daalt naar 80% van de marktwaarde;
- dat de Triodosbank bij financiering inzet op duurzaamheid en de aard van de gemeenschappelijkheid;
- over de regelgeving voor brandveiligheid en controle van brandweer en gemeente;
- over het recht op alleenstaande AOW volgens een brochure van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) voor mensen in een woongroep, klooster of in familieverband. In de nieuwsbrief: 'de kosten van de wooneenheden in een woonvereniging worden door ieder individueel betaald aan de woonvereniging (als juridisch eigenaar tevens administratief beheerder). Ieder lid voert een eigen huishouden en deelt die kosten niet'.
- Voorkom problemen, overleg met elkaar!

Als je deze uitgebreide (ruim vier A4-tjes) nieuwsbrief leest valt de enorme veelzijdigheid van STUT op. En het besef dat woonverenigingen hun bestaan te danken hebben aan de inspanningen, deskundigheid - en vooral aan het overleg met banken - van Peter Sturkenboom en Roeland Slagmolen.

HT

Zie ook GA 107 van 2009:
Veertig jaar geleden - Mensen van het eerste uur

Transformative cities, transformerende steden

Het terugbrengen van geprivatiseerde diensten onder gemeentelijke, democratische, verantwoordelijkheid. Of hoe consumenten zonder geld weer burgers worden met rechten.

Economie

In de vorige GA heb ik beschreven hoe in veel buurten en wijken de 'commons' zijn teruggekeerd: voorzieningen voor en door de bewoners, zoals een buurt-super, een 'repair café', een weggeef-winkel of een kledingbibliotheek. Zo zijn er ook bewoners die auto's delen, of via een prikboard of app, kleine diensten uitwisselen: op de kinderen passen, een cake bakken, kleine reparaties uitvoeren of een schilderklusje klaren. En niet te vergeten de ouderen die samen zorg inkopen.

Bij al deze voorzieningen geldt dat degenen die er gebruik van maken en de werkgroepjes die het werk verrichten, dus de consumenten en de producenten, met elkaar overleggen wat er nodig is en hoe daarvoor gezorgd kan worden. Zo belichamen de 'commons' een economie die gebaseerd is op de samenwerking tussen consumenten en producenten.

Dit zou je kunnen zien als het begin van een coöperatieve economie, of een 'economie', als alternatief voor een de economie van de 'vrije markt' die we van Adam Smith geërfd hebben, een economie die gebaseerd is op eigenbelang en machtsposities, een strijd-cultuur die leidt tot concurrentie, sociale ongelijkheid, economische crises, en een onverantwoorde omgang met het milieu. Om sterkt te staan in de concurrentie achtervolgen producenten de consument met reclame. Waardoor deze laatste nauwelijks de kans krijgt op adem te komen om de eigen wensen onder woorden te brengen en kenbaar te maken aan de producenten.

Herstel democratie

Deze destructieve economie heeft zich vanaf de tachtiger jaren kunnen uitbreiden doordat overheden veel van hun diensten, geheel of gedeeltelijk, hebben geprivatiseerd. Zoals bij het

openbaar vervoer, drinkwatervoorziening, postbezorging, energievoorziening, gezondheidszorg, culturele activiteiten, afvalverwerking en huisvesting. De verwachting was dat burgers in de rol van consument, op de 'vrije markt', beter aan hun trekken zouden komen dan wanneer zij afhankelijk zouden blijven van overheidsinstellingen die te bureaucratisch zouden zijn. Maar de economie van de 'vrije markt' liet het op vele punten afweten. Waar geen winst te verwachten was trokken producenten zich terug of verhoogde de prijzen, waardoor mensen uit de boot vielen terwijl de kwaliteit van de geleverde diensten afnam.

Dit alles was een stimulans, niet alleen voor de oprichting van vele commons, maar ook voor gemeentelijke overheden, die rond 2000 begonnen in te zien dat zij de diensten, die zij bij hun terug-treden aan 'de vrije markt' hadden overgelaten, weer in de hand moesten zien te krijgen. Dan zouden armlastige consumenten die nu uit de boot vielen, terug veranderen in burgers met rechten, en de dienstverlening zou weer in handen komen van een democratisch gekozen gemeenteraad in plaats van dat aandeelhouders die alleen in winst geïnteresseerd waren de dienst uitmaakten.

Terug van teruggetreden

Deze zogenaamde '(re)municipalisatie' begon op gang te komen na 2000 en zette door na 2009. In tweederde van de 835 gevallen die werden onderzocht door het 'Transnational Institute' (www.tni.org/reclaiming-public-services) werd de zeggenschap over voorzieningen teruggekregen door

'Waardoor mensen uit de boot vielen'

contracten met private organisaties niet te verlengen. Maar in een vijfde van de gevallen werd het contract met een private onderneming opgebroken omdat de problemen te acuut waren.

De aanzet tot '(re)municipalisatie' werd vaak gegeven door actieve bewoners, die zagen hoe de dienstverlening te kort schoot. Maar omdat de contracten met private dienstverleners waren afgesloten met de gemeente was het essentieel dat de politiek deze activisten steunde. Het zal geen verbazing wekken dat in de geslaagde voorbeelden politici meewerkten om het tij te keren. Terug van teruggetreden. Voor dit alles is natuurlijk enige moed nodig, zowel van activisten als van politici. Daarom wordt in voorkomende gevallen ook wel gesproken van de 'fearless city'.

Het zal geen verbazing wekken dat in de geslaagde voorbeelden politici meewerkten om het tij te keren

'Fearless city' Barcelona

**From protest to power
in Barcelona**

Voorbeelden

Vanwege de slechte kwaliteit van schoolmaaltijden, geleverd door een private onderneming, heeft de gemeente in Mousans-Sartoux (F) landbouwgrond aangekocht waar nu groente wordt verbouwd ten behoeve van gezonde schoolmaaltijden. Ook leerzaam voor de schoolkinderen die er aan meewerken.

In Oslo (N) kwamen er bij de gemeente, eind 2016 begin 2017 duizenden klachten binnen over de geprivatiseerde afvalophalendienst. De arbeidsinspectie onderzocht de firma en kwam er achter dat de concurrerende prijs van deze firma mogelijk werd dankzij werkweken van 70 uur: 5 werkdagen van 6 uur in de ochtend tot 10 uur in de avond. Waarop de gemeente besloot het ophalen en verwerken van afval weer in eigen hand te nemen.

Zo zijn er talloze voorbeelden. In de publicatie 'Reclaiming Public Services' staan 835 voorbeelden van uitbestede diensten die door gemeenten weer in eigen hand werden genomen. Vaak ook in grote steden, zoals Barcelona, Parijs, Freiburg, Dortmund, Hamburg, Berlijn en Londen. Deze beweging beperkt zich niet tot Europa, ook in Zuid Amerika en India zijn vele voorbeelden van (re)municipalisatie.

Schoolkinderen helpen mee met de oogst voor hun schoolmaaltijden in Mousans-Sartoux (Fr)

En op verschillende gebieden. Zoals educatie, energiebeheer, Gezondheidszorg en Sociale voorzieningen, waterbeheer, diensten als parkeren, theater, cinema, musea, schoonmaken openbare gebouwen, zwembaden, parken, onderhoud spoorwegen en openbaar vervoer. Wie hier meer over wil weten kan de bovengenoemde site raadplegen. Enige weken geleden werd in het 'Pakhuis de Zwijger' in Amsterdam een avond besteed aan dit onderwerp, met sprekers uit verschillende delen van de wereld. Deze avond kun je terugkijken op: <https://www.youtube.com/watch?v=KSSRrEKHihk>

FK

Gehoord-Gezien-Gelezen

Hoe richt je een wooncoöperatie op?

Een handreiking voor initiatiefnemers

Stel je hebt een droom over hoe je wilt wonen en die kun je werkelijkheid maken. Of je wilt met je burens je straat behouden, die anders gesloopt wordt. Of je wilt wel huurder blijven binnen je woongemeenschap, maar dan liever zelf het beheer van de huizen en de gemeenschappelijke voorzieningen doen. Door je te organiseren in een wooncoöperatie formaliseer je deze wens om samen te werken en zo je ideeën en dromen tot uitvoer te brengen. Platform31 publiceert een handreiking die helpt om dit proces te overzien en hierin de goede stappen te maken. Auteurs: Ilse Crooy en Tineke Lupi.

Collectief van bewoners

Als alternatief voor het traditionele huren of kopen werd de wooncoöperatie geïntroduceerd in de nieuwe Woningwet 2015. Hiermee zijn er kaders gekomen waarbinnen huurders van corporatiewoningen een wooncoöperatie mogen verkennen en oprichten.

Maar ook buiten de wet zijn er inmiddels vele initiatieven actief in Nederland. Ze worden allemaal gekenmerkt door een collectief van bewoners die een organisatie willen oprichten waarmee ze de door hen bewoonde woningen zelfstandig kunnen beheren en onderhouden. Om hier te komen zijn er veel facetten waarmee initiatiefnemers in het vormgeven van hun wooncoöperatie rekening moeten houden.

Gehoord - Gezien - Gelezen

Kleine maatschappelijke onderneming

De ervaring leert dat er veel op je afkomt als je samen een wooncoöperatie wilt opzetten. Zo begin je eigenlijk met elkaar een kleine maatschappelijke onderneming: je bent samen verantwoordelijk voor de woningen en moet er samen voor zorgen dat deze goed onderhouden worden. Met deze handreiking kunnen bewoners - ook van bestaande woongemeenschappen - stap voor stap zelf ontdekken of een wooncoöperatie iets voor hen is en wat het van hen vraagt.

Proces te overzien

Deze handreiking helpt je om dit proces te overzien en de goede stappen daarin te maken. In het eerste deel van de handreiking lees je wat er allemaal bij komt kijken en hoe

je elkaar op koers houdt op weg naar een werkende wooncoöperatie. In het tweede deel van de handreiking kun je gestructureerd en praktisch aan de slag met je plan van aanpak.

Plan van aanpak

De handreiking is opgebouwd langs vier stappen:

- Wat wil je?
- Wat zijn de mogelijkheden?
- Hoe organiseer je zaken?
- En hoe regel je de financiën?

De handreiking van 42 pagina's is gratis te downloaden via: www.platform31.nl

CA

Na twee jaar van plannen maken, tekenen en nadenken, wordt er druk gebouwd aan woestijnhuis LINQ op het TU/e-terrein.

Vernieuwend en duurzaam huis voor Dubai

Een huis dat mensen samen brengt...

Kopt de Volkskrant begin juni, tijdens de Dutch Technology Week. Het gaat over het ontwerp LINQ van de Eindhovense studenten bouwkunde voor een vernieuwend en duurzaam huis in Dubai, de Nederlandse inzending voor de internationale bouwwedstrijd die daar in november gehouden wordt en waaraan 21 teams uit 16 landen deelnemen. Tijdens de Dutch Technology Week konden bezoekers de studenten aan het werk zien. Later wordt het huis afgebroken en weer in Dubai opgebouwd.

Dat studenten van het VIRTUe team zo'n gebouw hebben ontwikkeld en echt hebben gebouwd is al bijzonder, maar met een slim energie-efficiënt huis alleen win je geen wedstrijd, zegt Simone Tax, student bouwkunde.

Daarom hebben we ook gekeken naar economische en sociale duurzaamheid, om de sociale structuren te versterken. We hebben mensen in Dubai geïnterviewd om zicht te krijgen op het leven daar en wat de uitdagingen zijn op sociaal gebied. Bewoners van Dubai doen alles met de auto, komen elkaar nauwelijks tegen en wonen er maar een paar jaar.

Gehoord - Gezien - Gelezen

Artist impression van de gebouwde voorbeeldunit

Het gebouw zal ingepast worden tussen bestaande bouw om de mensen aan het wandelen te krijgen. Er is behoefte aan meer groen. In het grote middendeel is er een verticale tuin om zelf groenten te verbouwen, een gezamenlijke wasruimte en een sportruimte. Samen bereik je het meest zegt Simone, duurzaam leven doe je niet in je eentje.

Alles wat vooruitstrevend is, is in dit ontwerp gecombineerd. We zijn dan ook benieuwd hoe de prijsvraagjury

zal reageren. De tentoonstelling wordt 14 november geopend en we zullen de lezers van GA op de hoogte houden van het oordeel van de jury.

HT

Voor meer informatie:
www.tue.nl › Universiteit › Nieuws
www.teamvirtue.nl

WoongroepenDag 2018

De jaarlijkse WoongroepenDag is dit jaar op **zaterdag 15 september** en vindt dit keer plaats bij Centraal Wonen Lismortel in Eindhoven. Adres: Tourslaan 22, 5627 KX Eindhoven / www.cwllismortel.nl.

Onzichtbare geldstromen in woongroepen

Het denken - of liever gezegd het rekenen - in/met 'stellen'

Je zou denken dat het ouderwets is, het rekenen met stellen als een soort (financiële) eenheid, dat het iets is waar alleen ouderen aan gewend zijn, in tijden van 'kostwinnaars' en 'tweeverdieners'. Maar het blijkt ook nu nog veel voor te komen in woongroepen.

Dat is bijzonder, vooral omdat juist woongroep bewoners erg gesteld zijn op hun zelfstandigheid wat betreft hun doen en laten en het hebben van een eigen mening. Vooral nu, nu zelfs van overheidswege is bepaald dat na een huwelijk beide echtgenoten financieel zelfstandig door het leven moeten gaan, zou je dat niet verwachten. Mensen die nu toch 'in gemeenschap van goederen' willen huwen, (dat betekent

dat je al het geld - ook erfenissen - samen wil delen en dat je voor de helft van al het geld en bezittingen eigenaar bent dus ook bijvoorbeeld van je woning) moeten nu de moeite nemen dat bij een notaris vast te leggen.

Ook 'in het gewone leven' kom je de gewoonte van het 'denken in stellen' tegen, hoor ik (HT) van een deel-taxi gebruiker: De meeste mannen moeten

erop gewezen worden dat ook hun 'wederhelft' moet betalen, dat die ook als persoon geldt.

Alle CW-groepen hebben een bewonersvereniging die statuten heeft en geregistreerd staat. Jaarlijks moet het bestuur van de bewonersvereniging verantwoording afleggen aan de leden, de bewoners, dat wil zeggen duidelijk maken hoe de kosten van de gemeenschappelijke ruimten omgeslagen worden. Maar helaas hebben weinig mensen belangstelling voor de geldzaken van de woongroep en als er iemand een (kritische) vraag stelt krijgt hij steevast te maken met onbegrip en te horen dat het toch altijd zo gedaan wordt!

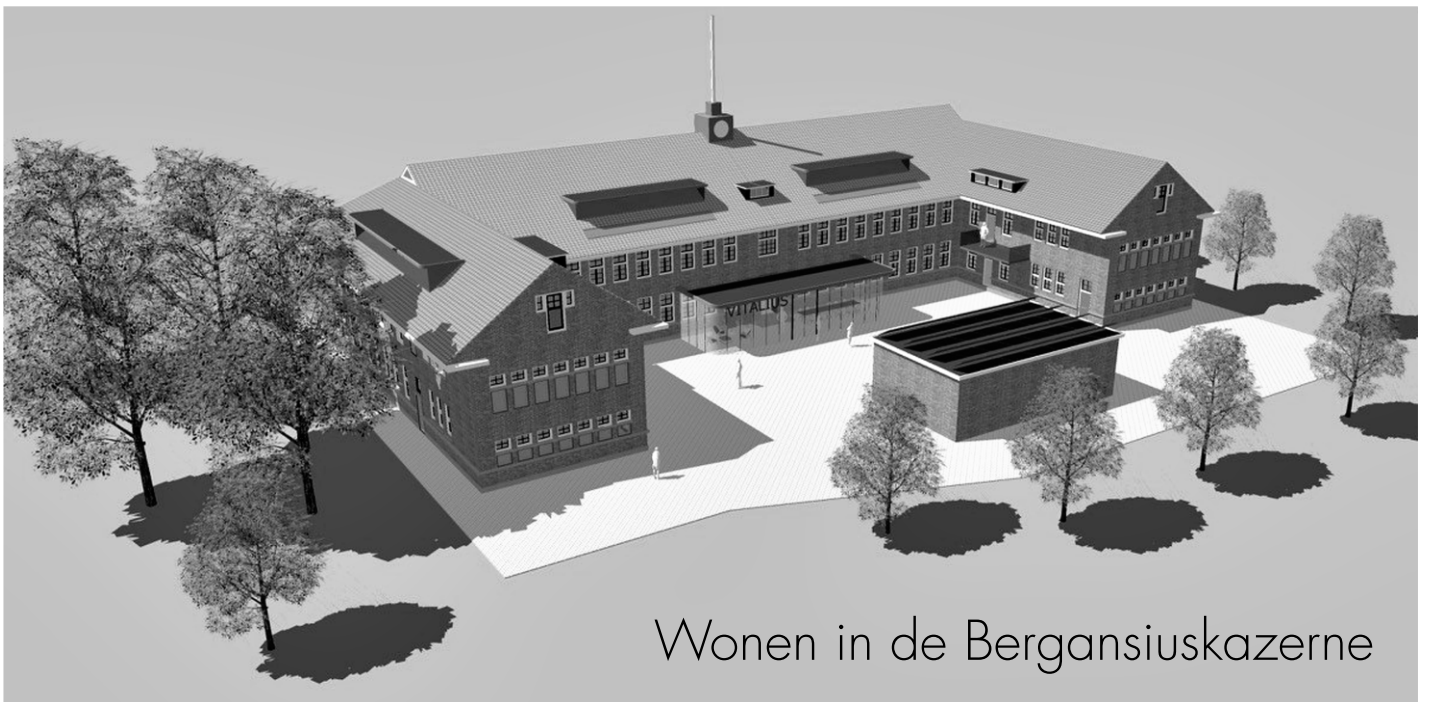
Onzichtbaar geld. Op wat voor manier zou je dat zichtbaar kunnen maken? Het ligt natuurlijk voor de hand dat je dat mondeling doet, bijvoorbeeld als de jaarrekening besproken wordt, of ter bespreking op een vergadering. Helaas werkt dat niet. Als je iets wil veranderen dat al 20 jaar zo gaat kun je niet verwachten dat iemand het met je eens is. Het is niet de gewoonte om bij een financieel jaarverslag de statuten (wat hebben we ooit eens met elkaar afgesproken?) te betrekken.

Mocht je dit soort geldzaken bij je medebewoners willen aankaarten houd er dan rekening mee dat niemand er blij mee is, dat mensen boos worden, dat je (meestal) vooral als lastpost beschouwd wordt en/of erger nog, dat je 'boodschap' genegeerd wordt.

HT

geldstromen

Wonen in de Bergansiuskazerne

Transformatie kazerne tot woongemeenschap

Er staan monumentale kazernes op de bosrijke voormalige kazerneterreinen in Ede. Het totale terrein wordt grootschalig herontwikkeld. Naast nieuwbouw worden de kazernegebouwen - vaak rijksmonument - getransformeerd tot nieuwe (woon)-functies. Er komt een mix van wonen, ateliers, kleine bedrijfjes en algemene voorzieningen. Verder is Akoesticum, het nationaal trainingscentrum voor podiumkunsten gevestigd in de monumentale Frisokazerne.

En dan is er een bijzonder project dat steeds meer vorm krijgt. Een groep enthousiaste en betrokken mensen is bezig in de Bergansiuskazerne een woongemeenschap op te zetten. Met als drie pijlers: Wonen, Werken en Zorgen. De woongemeenschap is een coöperatieve vereniging met de naam 'Vitalis' en richt zich op actieve mensen, die zoveel mogelijk zelf de doelstellingen willen realiseren.

In een onlangs door Gewoon Anders gehouden gesprek met Han de Jong, voorzitter van de coöperatie, wordt meer duidelijk over het concept van Wonen, Werken en Zorgen. Hij licht toe: 'Het gaat niet alleen om samen hier te wonen, maar ook om daar inhoud aan te geven. Actief zijn en samen dingen voor elkaar krijgen. Ook willen we graag de regie over onze eigen zorg terug. De laatste jaren zijn we dat steeds meer kwijt geraakt aan allerlei organisaties. Organisaties waarbij de mens zelf veel te weinig uitgangspunt is'.

Het gaat niet alleen om samen hier te wonen, maar ook om daar inhoud aan te geven

Akoesticum, het nationaal trainingscentrum voor podiumkunsten in de monumentale Frisokazerne

Wonen

Gewoon Anders: *„Jullie gaan huurwoningen en gemeenschappelijke ruimtes in de Bergansiuskazerne realiseren. De gemeenschappelijke ruimtes vervullen een belangrijke functie in jullie filosofie. Kun je daar iets over zeggen?”*

Han de Jong: 'We gaan de kazerne inderdaad verbouwen tot 21 woningen en een aantal gemeenschappelijke ruimtes. Dat gebeurt op basis van een plan, dat we samen met architectenbureau Leon Broeren hebben ontwikkeld. Het gebouw blijft daarbij zo veel mogelijk intact. De verbouwing gaat naar verwachting eind 2018 van start. De woningen variëren in grootte en ook komt er een grote gemeenschappelijke tuin. Het monument, dat de Bergansiuskazerne is, blijft daarmee behouden. Mede doordat de gemeenschappelijke tuin openbaar is en dus voor iedereen toegankelijk.

De gemeenschappelijke ruimtes kunnen door de bewoners gebruikt worden en door mensen van buitenaf. We zijn gericht op de buurt, maar willen ook de buurt naar binnen halen. Een ontmoetingsplek met ruimte voor bijvoorbeeld een wekelijkse filmmiddag, een buurtcafé met leestafel, creatieve activiteiten, exposities, de mogelijkheid tot een gesprek met maatschappelijke instanties. De toekomstige bewoners willen van de woongemeenschap een levendige plek maken. Er zijn nog meer plannen die we aan het onderzoeken zijn, zoals: samen een auto delen, de woningen zo inrichten dat de energiekosten zo laag mogelijk zijn en kijken of we met gezamenlijke inkoop van bijvoorbeeld telefonie en internet kosten kunnen besparen. Want dat is natuurlijk mede het leuke van dit project, dat je het samen kunt vormgeven. Maandelijks komen we met alle leden bij elkaar en pakken dan telkens allerlei aandachtspunten aan'.

Werken

GA: *'Een thema waarin jullie je wel onderscheiden van andere woongemeenschappen is „werken’. Te meer omdat jullie je richten op de leeftijd 50 jaar en ouder. Hoe ziet dat er voor jullie uit?’*

HJ: 'ja, het onderscheidt ons nogal. Het is vanuit het idee, dat je - ook als je wat ouder wordt - nog actief wil zijn. Dat vertaalt zich bijvoorbeeld in: contacten onderhouden, open naar je buurt kijken, activiteiten organiseren en nieuwe mensen ontmoeten. Kortom participeren, actief zijn in je directe omgeving. En het bijzondere daarvan bij ons is dat je daarvoor ook in financiële zin gewaardeerd wordt. We hebben een systeem ontwikkeld, dat je voor die inzet huurvermindering krijgt toegepast, zodat de uren in die vorm worden uitbetaald.

Laat ik een voorbeeld noemen: we realiseren in ons gebouw twee logeerkamers, in eerste instantie voor de mensen die zelf in onze gemeenschap gaan wonen, maar daarnaast worden die ruimtes ingezet als Bed and Breakfast voorziening. Dat brengt inkomsten mee, maar ook moeten de gasten opgevangen worden en de kamer moet aan het einde even opgeruimd. Daarvoor ontvang je dan een vergoeding in de vorm van vermindering van huur. En je blijft bovendien in contact met andere mensen en dat vergroot je blikveld en houdt je geest jong. Als je die taak niet wil doen, ook prima, maar iemand die dat wel wil, verdient wat terug. Zo zijn er ook, samen met mensen uit de omgeving, cursussen en bijeenkomsten te organiseren, waarbij je zelf een actieve rol speelt'

„Je blijft in contact met andere mensen’

GA: *„Een interessant gegeven deze aanpak. Er is wel overeenkomst met andere woongemeenschappen waar bewoners ook taken verrichten. Zoals samen de gemeenschappelijke tuin onderhouden en schoonmaak- en onderhoudswerkzaamheden verrichten. Dit drukt de totale kosten van de gemeenschap maar geeft geen persoonlijk gewin. Jullie opzet is duidelijk anders’.*

HJ: *„Het is een prikkel om zelf actief te zijn en kan ook doorwerken in het verrichten van zorgtaken’.*

Zorgen

GA: *'Over zorgtaken gesproken: jullie willen de regie terug over eigen zorg. Zoveel mogelijk dingen zelf doen met eventueel ondersteuning van buitenaf. Lig dit voor jullie ook in het verlengde van het thema 'werken'?'*

HJ: 'We zijn al lange tijd ontevreden over de ontwikkelingen binnen de zorg. We worden steeds afhankelijker van beslissingen van anderen - hoe bureaucratische organisaties één en ander organiseren. We willen de kwaliteit weer terug in de zorg. Dicht bij de mensen zelf. We hebben overleg gehad met veel verschillende zorgorganisaties en algemeen was men van mening, dat onze aanpak samen zou kunnen gaan met ondersteuning door hen, als dat nodig zou zijn.

Want we kunnen zelf ook heel veel, vooral op het gebied van directe zorg en maatschappelijke opvang. Daar komt inderdaad het element 'werken' weer om de hoek kijken. Onderlinge zorg verlenen. We kregen van de Gemeente Ede al een voorstel tot samenwerking. Dat betekent over de komende jaren een besparing van € 50.000 op zorgkosten, volgens nog nader vast te stellen spelregels in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Dat is heel interessant om samen verder uit te werken'.

Ambitieux

Zelf heb ik (CA) ook een rondgang gemaakt over het terrein en was onder de indruk van alles wat hier gerealiseerd wordt. Een levendige en afwisselende bebouwing in een monumentale context. Han bedankt voor dit gesprek en de gegeven informatie over dit ambitieuze project. Wel rijst bij mij de vraag in hoeverre de geschetste opzet in deze vorm te realiseren is. Waar vind je de mensen (in de beoogde leeftijdscategorie) die naast 'wonen' en 'onderlinge contacten' zich ook nog willen inzetten voor al die andere (zorg)taken. Het is zeker interessant dit project te blijven volgen. Te meer omdat er (zover bekend) weinig of geen vergelijkbare ervaringen zijn binnen bestaande woongemeenschappen.

CA (Zie ook: www.vitalius.nl)

Kwaliteit terug in de zorg. Zelfregie werkt!

Landelijke Vereniging Centraal Wonen (LVCW)

Postbus 19163, 3501 DD Utrecht
Telefoon: 06-13015869
Bank: NL69 INGB 0002015796
Internet: www.lvcw.nl
Mail: info@lvcw.nl

Lidmaatschap en abonnement Gewoon Anders

- Contributie voor woongemeenschappen van minder dan 25 huishoudens: € 4,00 per huishouden
- Voor woongemeenschappen van 25 of meer huishoudens: € 37,50 + € 2,50 per huishouden
In beide gevallen is dit inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders
Extra abonnementen à € 5,00 per stuk
- Woongemeenschappen in oprichting: € 25,00
Woongemeenschappen in oprichting: € 25,00 (onafhankelijk van aantal huishoudens)
Inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders
Extra abonnementen à € 5,00 per stuk
- Persoonlijk lidmaatschap: € 12,00
Inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders
Losse abonnementen: € 10,00 (opzeggen voor 1 oktober)

Bestuur

Peter Bakker (voorzitter)
Marcel Leentvaar (secretaris)
Gerard Franse (tijdelijk penningmeester)
Bram Arnold (gewoon lid)

Bureau

Tienta Verlegh

Algemene informatie

Kijk op www.lvcw.nl voor:

- Adressen aangesloten woongemeenschappen
- Consulenten
- Verwante (ook buitenlandse) organisaties
- De digitale 'Gewoon Anders'
- Het logeernetwerk
- Studiemateriaal en allerlei actuele informatie over gemeenschappelijk wonen

Kijk op www.gemeenschappelijkwonen.nl voor:

- Adressen van andere woongemeenschappen
- Uitgebreide informatie voor initiatiefgroepen en bestaande woongemeenschappen

Prikbord

Voor woongemeenschappen die nieuwe bewoners zoeken en voor mensen die op zoek zijn naar een woon-gemeenschap is er de gratis site: www.woongroep.net

Forum

www.lvcw.nl/forum

Twitter accounts

@centraalwonen
@CohousingNL
@GemWonenDag

De straten

Op een dag zag ik alles omgekeerd.

De straten als de hemel van de hemel.
De deuren als open armen van welkom.

De mensen die me allemaal kenden.
De glimlach die iedereen voor me had.

Ik wist niet meer of ik omgekeerd zag
of dat straten, deuren, mensen
gewoon zo kunnen zijn.

Badria
vluchteling uit Saudi-Arabie.

